

mégis neki kell alkalmazkodnia, sőt alárendelnie magát a természet mozgásainak, folyamatainak. „Bocsánatot kérné egy póktól, mert figyelmetlenség / ged miatt tönkreteszted munkaeszközét, lefejeled / gyönyörű / szövésű/ hálóját [...] nem tudsz segíteni, ezért bocsánatot / kérsz tőle / félhangosan.” Voltaképp azokhoz a világszemléletekhez sorolható a szerző is, amely éppen az „én” fokozatos visszaszorításában látja meg a lehetőséget egy teljesebb, egészebb élethez.

Lehetne objektív költészetnek is nevezni a kötetet, de akkor nem jó irányban próbálnánk értelmezni, mert a személyes mozzanatokot rögzítő szövegekben nincsen olyan egyértelmű értékpreferencia, amely helyettesítené ezt a háttérbe vonuló „én”-t egy általános gondolat vagy érték felmutatásával. „hajnalra találom meg, fél- / álomban meg is érintem magamban a sötétség sar- / kát, mindig is tudtam, hogy van valahol bennem egy / ilyen, mindig éreztem, de a szabadság segített ilyen / közel jutni hozzá, rábeszélte, hogy hagyjam a testet.” A szabadság itt nem a nagybetűs filozófiai, politikai értelmű fogalom, hanem inkább egy egyéni megszabadulás, „megszabadulás a testtől” értelmű folyamat, létmód. A személyesség nem válik stilisztikai eszközzé, mint ahogy a tárgyilagosság sem lesz poétikai minőség. Inkább ezeket meghaladva a lényegre koncentrááló beszéd segédeszközei.

Noha a megszólaló én egyedül jelenik meg a szövegben, mégsem társtalan, részben mert több

költeményt is kortárs alkotóknak dedikál (többek között Villányi G. András, Szamódy Zsolt, Varga Benedek, Villányi László), s ezzel kapcsolódási pontokat határoz meg a szerző, részben mert nagyon erősen idéz meg más gondolkodókat, költőelődöket, mint például Rilke, Csontváry, Nietzsche, Pessoa a *Viszonyítási pontok* című ciklusban. A szövegek ciklusokba rendezése egyrészt műfaji csoportosítás is (talán elbillenti egy-egy ciklus mérlegnyelvét az epika, majd másét a líra irányába), másrészt az imamormolások időbeni folytonosságába mágneses csomópontokat helyez, amelyek maguk köré gyűjtik, rendezik a szövegeket. Titkos rájátszás is költőelődökre, a *Fák a teraszon* hosszabb prózaversei Nemes Nagy *Egy pályaudvar átalakítása* kötetével csengenek össze.

A korábbi Csendes Toll-kötetek vagy a *Belső árnyék* után a *Belső angyal* a csöndes megtalálás könyve, a béke útja, de fogalmazhatok erősebben, a megérett bölcsesség kifejtéséé. S ide is állítok végezettel egy Hamvas Béla-idézetet: „Mindez azért fontos, mert senki sem tudhat többet, mint aminek előfeltétele ő saját maga. Más szóval, tudásban mindenki csupán lényének érettsége arányában részesülhet. Még egyszer és teljes hangsúllyal, kizárt dolog, hogy akár fejletlen, akár szemfényvesztő döntő tudás részese lehet. Végül ismételten: komoly és megbízható tudást csak az szerezhethet, akinek a lényében a feltétel erre megvan” (*Öt meg nem tartott előadás a művészetről*).

BARTUSZ-DOBOSI LÁSZLÓ

lancu Laura: András érkezése;
Halmai Tamás: Isten peremén –
lancu Laura költői világa

Magyar Napló, 2019

Minden irodalmi alkotás a saját korából táplálkozik, a kortársi nyelvet mint jelrendszert alkalmazza, s mint ilyen, az időben gyökeredzik. lancu Laura lírája valahogy mégis a szakrális „időtlenességben” (Halmai: *Túl a versen*) lebeg, akárcsak az általa vers-fóhászokkal ostromolt Ige. „kezdetben volt az Ige / de az Igének nincsen kezdete” (lancu: *Beszélgetés rorate előtt*). A 90. Ünnepi Könyvhétre a Magyar Napló Kiadónál megjelenő „páros”, egymásnak felelő kötetek, lancu Laura hetedik önálló verseskötete, az *András érkezése* és a fiatal költőnk munkásságát

érzékenyen feltáró barát, Halmai Tamás *Isten peremén* című elemző könyve ezt a fent említett időtlenséget igyekszik archiválni.

A „krónikás” bevezetőjében egyenesen „Csángó örömhírként” aposztrofálja ezt az archaikusan vallo-másos, mégis vagy pont ettől mágikus nyelvezetet alkalmazó poézist. lancu Laura mélységében (is) tekintélyes életműve a misztérium sejtelmességének belső ritmusát követve olyan módon megalkotott „teopoézis”, istenkereső líra, amely vállaltan „nem sokat törődik a költészeti korszellemmel” (Halmai:

Az ég utolsó szava). Hogyan is törődhetne, mikor „Az ember, mint a bőrét, magán hordja a nyelvjárását...” (Halmai: „...aminek nem lehet nevet adni”), azt a „csóktól lángoló nyelvotthon[!]” (lancu: *Kövek között*), amit „középkort járó nyelv[vel]” (lancu: *Beszélgetés rorate előtt*) nem tud és nem is akar levetközni magáról.

A költő a korábbi lancu-kötetekhez hasonlóan, az *András érkezésében* is a bibliai zsoltáirodalom mintájára felfogható verses imádságok során panasolja el „Tükörsima szomorúságát...” (lancu: *Este a faluban 18*). Nyugtalan alanyiség, rejtőzködő vers-tudat, népies vallásossággal fűszerezett természeti hasonlatok, többnyire központozás nélküli szövegtest és az eddigiektől szokatlanul eltérő nyílt testiség jellemzi e lírát, amelyben Halmai szerint „egy falusi szocializációból jött város lakó monológjait olvassuk, a valóságból elemelt élmények, a misztikum má absztrahált impressziók szövegvilágában járunk” (Halmai: *Szobrok közt vesződő árnyék*).

Az olvasó nehezen választja szét a mindvégig dialogizáló s „vőlegényváró lelküllettel” (Halmai: *Szobrok közt vesződő árnyék*) megfogalmazott versbeszéd címbe foglalt „Andrásában” a konkrét férfi archetípust és az evangéliumi apostol személyében formálódó spirituális költői ambíciót. „minden nap / lerajzolom szép testedet / s talán lesz idő / megvarrni vőlegényingedet / vadonított szederből záporgallérú csillagokkal / három kezed lesz három és / szíved helyére / szívemet horgolom” (lancu: *Dolgaim*).

Mi leginkább egy személyre szabott Isten utáni vágyakozásban megénekelte konfessziót vélünk felfedezni ebben a mitikus „szerelemben”. Halmai úgy látja, hogy lancu Laura költészete „törőlmetszett [...] ennél fogva nem vigasszal, nem tanítással, nem felelettel szolgál: szívhez térít inkább” (Halmai: *Szobrok közt vesződő árnyék*).

S talán ez lehet az a vezérvonal, ami mentén a költő újra és újra visszavezet minket két legfőbb kapaszkodójához, a *vasárnapban* és az *anyában* artikulálódó alapmetaforáihoz. Mindkettő az amúgy a „ház mögött kitérdelt imán” (lancu: *Bakony felé*) érlelt és a „bajjal rakott tarisznyá[m]ból” (lancu: *Párhuzamok*) előhalászott bizonyosság fundamentuma. A rendre – s köteteken átívelő – „kabát-motívum” mögé rejtőzködő szerző (lásd többek között a *Míg kabátot cserél Isten* című kötetet, 2014) önkitalukozásának kétségekkel együtt is vállalt hitét bizonyító jelképek e költői életmű alfái és ómegái. Az égi és földi létezés e két határjelölő pontja témafüggetlenül magasodik a hétköznapi valóság fölé, metafizikai minőséget adva a versnyersanyag szavakból épített grammatikájának. Megszenteli azt.

Akár csak a testiségében a szerzőtől ezer kilométerre egzisztáló anya létezésének a tudata. „Elég, hogy kicseng a hívás, / hogy vissza nem hívsz, / csak megnézed az érettségi képemet, / és bajra gondolsz, / küldöd hozzám az Istent, veted a keresztet” (lancu: *Alvás helyett*). Mária Jézus felé irányító közbenjáró szerepe köszön vissza a költő édesanyjához fűződő kapcsolatában, ami, úgy tűnik, ki- és megkerülhetetlen számára.

S ha e felvázolt szent és profán világok közti kapcsolatban az anya a „médiüm”, akkor a kommunikációs csatorna szerepét a költészet hivatott betölteni. Ennél fogva Halmai értő elemzéséhez társulva valljuk, hogy „lancu Laura misztikus-művészi meghagyásából azt érteni ki: a világgal Isten egyet, az ember mást, de a költészet igazat akar” (Halmai: *Bevezetés*). S ez az a felismerés, amely e két kötet – és talán nem véletlenül a két szerzői lélek – párhuzamos világokban eredeztethetőségének alapjául szolgál. Angyalvidék, költőparadicsom, poétikai lelki tükör a kapocs közöttük, s az a tűnődő, kissé gondterhelt portré, amely a borítókön – az egyiknek az elején, a másikkal a hátulján – mintegy véglegesen egybefűzi, sőt ilyenformán keretezi a két kötetet.

A Nehrer György által lancu Lauráról készített fotó és a szintén mindkét borítón visszatérő fatotívum „ontológiai értelemben alkotnak kohéziót [egymással és tovább tágítják ezt a] keserves, keresztvivő boldogság” (Farkas Gábor) horizontot. Akár csak Halmai kötetsszerző koncepciója, amelybe az életműelemzés mellé zökkenő nélkül simulnak a recepcióból vett szemelvények, életrajzi adatok és egy korábbi, a Magyar Művészeti Akadémia *Keddi kaleidoszkóp* című sorozatában elhangzott hosszabb beszélgetés a költővel.

S ha a „páros-kötet” borítóira azt mondtuk, hogy tágítják e markáns lírai életmű horizontját, akkor e beszélgetésre a „mélyülés” kifejezést kell alkalmaznunk. Mert mindig izgalmas azt a belső ritmust mint valami poétikai pulzust közvetlenül tapintani, amely az alkotói lélek forrásvidékéhez, a szívhez vezet az olvasót. „...azért ír az ember folyamatosan, mert nem találja azt, ami keresi őt. Minden vers egy találkozás vagy egy kísérlet egy találkozással...” (Halmai: „...aminek nem lehet nevet adni”). Bizton állíthatjuk, hogy a két költő – lancu és Halmai – és jelen sorok írója e két kötet kapcsán (is) találkoztak egymással, s csak ugyanezt kívánhatjuk az e tájra tévedt olvasónak is. Ehhez az ünnepi találkozáshoz azonban a metafizikai intencionalitás lehet az egyetlen helyes hozzáállás. „bot nélkül érkeztem / fedetlen hóbarlangon át / egyszer talán erre jár András a szent / megünnepelni nászát // türelmért méri rajtam az ég” (lancu: *Beszélgetés rorate előtt*).